



Zpráva o šetření ve věci nakládání s finančními prostředky odsouzeného

Dne 22. října 2021 se na veřejného ochránce práv obrátil pan A., nar. xxx, t. č. ve výkonu trestu odnětí svobody ve Vazební věznici Ostrava (dále také „stěžovatel“). Jmenovaný si stěžoval, že jeho invalidní důchod, ale i veškeré další příjmy (příspěvky od rodiny) mu uvedená věznice postihuje a k dispozici má pouze 100 Kč/měsíc.

Ve věci jsem provedla šetření na základě pověření veřejného ochránce práv JUDr. Stanislava Křečka, který na mě přenesl některé oblasti své působnosti,¹ mimo jiné i oblast vězeňství.

A. Shrnutí závěrů

Vazební věznice Ostrava nepochybila při nakládání s finančními prostředky stěžovatele.

B. Skutková zjištění

Stěžovatel si podal v této věci dne 7. 10. 2021 ve věznici stížnost, která byla dne 2. 11. 2021 vyhodnocena jako nedůvodná.² Stěžovateli byly dle sdělení vedoucí ekonomického oddělení Vazební věznice Ostrava rozhodnutím ředitele věznice ze dne 31. 8. 2021 předepsány k úhradě náklady výkonu trestu za období od ledna 2020 do března 2021 ve výši 20 080 Kč.^{3, 4}

Stěžovatelův důchod činí částka ve výši 4 605 Kč. Tento důchod je po příchodu do věznice rozdělen na dvě poloviny – podúčet „R“ (rezerva) – 2 302 Kč, podúčet „O“ (osobní) – 2 303 Kč. V rámci rozúčtování jsou z podúčtu „R“ srazeny aktuální a dlužné náklady výkonu trestu v částce 2 302 Kč a z podúčtu „O“ v částce 2 202 Kč. Na finančním účtu je stěžovateli ponecháno 100 Kč/měsíc k osobní potřebě. Tento postup vychází z metodického pokynu Vězeňské služby České republiky, dle kterého se od zaevidování rozhodnutí ředitele věznice blokují z doručených peněz peníze pro úhradu nákladů výkonu trestu na podúčtu „R“, v případě, že je pro úhradu nákladů výkonu trestu na tomto podúčtu nedostatek finančních prostředků, pak se dále blokují finanční prostředky na podúčtu „O“ nad 100 Kč a na podúčtu úložném nad 35 000 Kč, a to do výše pohledávky nákladů výkonu trestu.

1 Podle § 2 odst. 4 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

2 Pod č. j. VS-178873/ČJ-2021-803110-STV, stěžovatel převzal dne 4. 11. 2021.

3 Za nesplnění povinnosti uvedené v § 28 odst. 2 písm. i) zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, dle které je odsouzený povinen oznámit neprodleně věznici skutečnost, že je poživatelem důchodu, výsluhového příspěvku nebo má příjem podléhající dani z příjmu a z uvedených finančních prostředků zajistit zaslání částky na účet vedený věznicí na úhradu nákladů výkonu trestu ve výši stanovené zvláštním právním předpisem.

4 Věznice mi nepředložila uvedené rozhodnutí. Ve stížnostní dokumentaci je pouze rozhodnutí generálního ředitele Vězeňské služby České republiky ze dne 23. 6. 2021, č. j. VS-110170-2/ČJ-2021-800073-RVO, kterým rozhodl o zamítnutí stížnosti stěžovatele stran nákladů výkonu trestu ve výši 1 500 Kč za období dubna 2021. V tomto rozhodnutí je navíc ve výroku uvedeno, že se potvrzuje původní rozhodnutí ředitele Věznice Příbram ze dne 14. 5. 2021, č. j. VS9158090001/05/21-31/NVTDP/1, v odůvodnění rozhodnutí je však uvedeno, že toto rozhodnutí vydal ředitel Vazební věznice Ostrava.



C. Právní hodnocení

Vazební věznice Ostrava nepochybila při nakládání s finančními prostředky stěžovatele.

Odsouzený je povinen hradit náklady výkonu trestu. Nelze-li tyto náklady srazit z odměny za práci, může věznice k jejich úhradě použít peněžní prostředky, které má odsouzený uložené ve věznici.⁵ Od této povinnosti je odsouzený osvobozen v určitých případech.⁶

Pokud byly odsouzenému do věznice zaslány peníze, převedou se na jeho účet zřízený a vedený věznicí a odsouzený se o tom vyrozumí. Odsouzený nesmí mít u sebe během výkonu trestu finanční hotovost.⁷ Neuhradí-li odsouzený rozsudkem stanovenou škodu nebo nemajetkovou újmu způsobenou trestným činem, pro který se nachází ve výkonu trestu, pohledávky spojené s trestním řízením, pohledávky vzniklé v souvislosti s poskytnutím nebo zajištěním zdravotních služeb a úhrady regulačních poplatků a doplatků nad rámec veřejného zdravotního pojištění, soudní a správní poplatky a škodu nebo nemajetkovou újmu, kterou způsobil vězeňské službě během výkonu trestu, může k úhradě za poskytnuté zdravotní služby nehrzené z veřejného zdravotního pojištění a nákupu použít pouze polovinu uvedených peněžních prostředků a zbývající část peněžních prostředků může použít jen na úhradu těchto pohledávek; to neplatí pro peníze výslovně zasláné na úhradu specifických nákladů (zdravotní služby, léky, výživné apod.).⁸

Z peněz, které byly zaslány odsouzenému do věznice a které byly převedeny na jeho účet vedený věznicí, se vyměří úhrada nákladů výkonu trestu ve výši 40 % ze součtu všech částek přijatých za předchozí měsíc. Úhrada nákladů výkonu trestu z těchto peněz se nepředepíše, pokud by nedosáhla za kalendářní měsíc 100 Kč. Takto stanovená výše úhrady nákladů výkonu trestu odnětí svobody smí činit nejvýše 1 500 Kč/měsíc.⁹

5 Ustanovení § 35 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody.

6 Podle ustanovení § 35 odst. 2 zákona o výkonu trestu odnětí svobody je od povinnosti hradit náklady výkonu trestu osvobozen odsouzený po dobu, po kterou:

a) nebyl nezaviněně zařazen do práce, pokud nebyl poživitelem důchodu nebo výsluhového příspěvku nebo neobdržel v kalendářním měsíci peníze na účet v úschově,

b) nedovršil osmnáctý rok věku,

c) mu byla poskytována lůžková zdravotní péče, s výjimkou případů uvedených v § 36 odst. 2,

d) byl zařazen do vzdělávacího nebo terapeutického programu s dobou výuky nebo terapie nejméně 21 výukových hodin týdně,

e) trest dočasně nevykonával,

f) byl účasten na soudním jednání v postavení svědka nebo poškozeného.

7 Ustanovení § 25 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody.

8 Ustanovení § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody.

9 Ustanovení § 8 odst. 1, 2 a 4 vyhlášky č. 10/2000 Sb., o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů, ve znění pozdějších předpisů.



Když věznice obdrží finanční prostředky pro odsouzeného (zpravidla důchod, výsluha, příspěvky od rodiny),¹⁰ rozdělí tyto prostředky na dvě poloviny:

- a) první polovina zaslaných finančních prostředků se připíše nejprve na konto odsouzeného s označením „C“ (cestovné), které se musí naplnit do výše 500 Kč,¹¹ zbylá částka (případně celá částka, jestliže je konto „C“ již naplněno) jde na osobní podúčet odsouzeného „O“,
- b) druhá polovina zaslaných finančních prostředků se zašle na podúčet „R“, z něhož poté věznice strhne náklady výkonu trestu, dále pak pohledávky vzniklé trestnými činy a pohledávky vzniklé vůči Vězeňské službě České republiky; zbývají-li v této polovině finanční prostředky, věznice je převede na podúčet s označením „E“ (exekuce) a z tohoto podúčtu pak věznice strhává peníze na exekučně vymáhané pohledávky. Pokud odsouzený nemá takovéto pohledávky, zbývající peníze z podúčtu „E“ se následující měsíc převedou na jeho osobní účet „O“. Srážky z podúčtu exekuce „E“ na pohledávky, na které není vydáno rozhodnutí ředitele věznice ani exekuční příkaz, lze provádět pouze se souhlasem odsouzeného.¹²

Pokud má odsouzený neuhrazené dluhy vyjmenované v § 25 odst. 4 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, polovinu finančních prostředků na účtu vedeném věznicí může použít jen na úhradu těchto dluhů. To ale neznamená, že druhá polovina prostředků na tomto účtu musí zůstat odsouzenému plně k dispozici. Jestliže má odsouzený další neuhrazené splatné dluhy, které nespádají pod § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, a jeho finanční prostředky podléhají exekuci nařízené v souladu se zákonem, lze tyto finanční prostředky exekucí postihnout.¹³

Z výše uvedeného vyplývá, že pokud má stěžovatel dluh na nákladech výkonu trestu, věznice postupuje správně, když stěžovateli postihuje finanční prostředky i z první poloviny zaslaných finančních prostředků, která by mu za běžných okolností zůstala k dispozici. Uvedený postup je v souladu s právními předpisy i s judikaturou Nejvyššího správního soudu. S uvedeným postupem (resp. se současnou právní úpravou) nesouhlasím. Odsouzení by měli mít k dispozici (k nákupům věcí osobní potřeby, léků) polovinu (či jinou adekvátní a dostatečnou část) svého důchodu, příspěvků od rodiny a dalších finančních příjmů, pokud by nastala situace, kdy odsouzení nezužítují v daném měsíci finanční prostředky určené k uvedeným účelům a tyto budou být moci postiženy až následující měsíc, kdy je bude

10 Věznice nerozlišují původ finančních prostředků (důchod, jiné příjmy).

11 Dle § 25 odst. 3 a 6 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, musí odsouzenému na účtu vždy zůstat částka potřebná k úhradě nákladů spojených s cestou odsouzeného z místa výkonu trestu do místa, kde se bude po propuštění zdržovat. Pokud tomu tak není, nákup potravin a dalších věcí nebo jiná dispozice s penězi se odsouzenému neumožní.

12 Ustanovení § 16 odst. 7 nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 14/2018, kterým se stanoví postup při rozúčtování pracovní odměny vězňených osob a postup při správě a evidenci jejich finančních prostředků.

13 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 12. 2017, č.j. 6 As 317/2017-38; dostupný z http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2017/0317_6As_1700038_20180109154840_20180115100027_pre_vedeno.pdf.



možné považovat za naspořené. Právní úpravu považuji za nedostatečnou, a proto aktivně jedním o změně této úpravy s Ministerstvem spravedlnosti.

Pro úplnost dodávám, že stav, který považuji u stěžovatele za nežádoucí, kdy nemá dostatek finančních prostředků k nákupu věcí osobní potřeby a léků, bude vzhledem k výši důchodu ve výši 4 605 Kč, a tedy měsíčním úhradám na dlužné náklady výkonu trestu ve výši 3 005 Kč (po odečtu aktuální náhrady výkonu trestu 1 500 Kč/měsíc a 100 Kč/měsíc, které zůstávají stěžovateli každý měsíc k dispozici), trvat po relativně krátkou dobu 6–7 měsíců, kdy aktuálně uplynula minimálně již více než polovina této doby.

D. Informace o dalším postupu

Zprávu zasílám řediteli Vazební věznice Ostrava a podle § 17 zákona o veřejném ochránci práv šetření končím. Zprávu zasílám rovněž stěžovateli.

Brno 21. prosince 2021

Mgr. Monika Šimůnková
zástupkyně veřejného ochránce práv